

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 267/2012-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. mája 2012 predbežne prerokoval sťažnosť J. Š, t. č. vo výkone trestu odňatia slobody, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Žilina sp. zn. 9 Nt 1/2009 z 15. decembra 2010, ako aj jeho žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti J. Š. o ustanovenie právneho zástupcu v y h o v u j e a za právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vedenom pod sp. zn. Rvp 108/2011 mu ustanovuje advokáta Mgr. J. V., N.
2. Sťažnosť J. Š. v časti namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Žilina sp. zn. 9 Nt 1/2009 z 15. decembra 2010 p r i j í m a na ďalšie konanie.
3. Návrhu na vydanie dočasného opatrenia n e v y h o v u j e .
4. Sťažnosť vo zvyšnej časti o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. januára 2011 doručená sťažnosť J. Š. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 9 Nt 1/2009 z 15. decembra 2010 (ďalej aj „namietané uznesenie okresného súdu“), ako aj jeho žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

Zo sťažnosti, z pripojených listinných dôkazov a zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ podal 12. januára 2009 okresnému súdu návrh na obnovu konania v jeho trestnej veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 5 T/223/2005. Uznesením okresného súdu sp. zn. 9 Nt 7/2009 z 30. októbra 2009 v spojení s uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 3 Tos/117/2009 z 11. februára 2010 bol jeho návrh na obnovu konania zamietnutý v zmysle § 399 ods. 2 Trestného poriadku, a preto mu bola uznesením okresného súdu sp. zn. 9 Nt/1/2009 zo 16. marca 2010 vydaným vyššou súdnou úradníčkou (ďalej len „uznesenie okresného súdu zo 16. marca 2010“) uložená povinnosť nahradiť Slovenskej republike trovy trestného konania určené paušálnou sumou 99,58 €.

Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu zo 16. marca 2010 sťažnosť, v ktorej namietal, že vyššia súdna úradníčka nesprávne určila sumu trov trestného konania, a požiadal nadriadený súd o jeho preskúmanie. Namietaným uznesením okresného súdu bola sťažnosť sťažovateľa s poukazom na § 193 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku zamietnutá, pretože sťažnosť proti takémuto uzneseniu nie je prípustná.

Podľa názoru sťažovateľa je namietané uznesenie okresného súdu nezákonné a bola mu ním *„zmarená možnosť domáhať sa svojich práv pred... nezávislým a nestranným súdom a zákonným sudcom... Niet pochýb o tom, že všeobecný súd sa dopustil porušenia*

zákazu odmietnutia spravodlivosti (denegatio iustitiae), keďže sa odmietol meritórne zaoberať riadnym opravným prostriedkom, teda sťažnosťou, ktorá je z ústavy vždy prípustná proti prvostupňovým rozhodnutiam zamestnancov súdu akými nepochybne aj vyšší súdny úradníci v trestných konaniach. Vzhľadom na to, že ani v prvom ani druhom stupni sa meritórne vecou nezaoberal zákonný sudca v zmysle čl. 48 ods. 1 ústavy... možno uvažovať aj o porušení základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.“.

Sťažovateľ navrhol vo veci samej rozhodnúť nálezom, ktorým ústavný súd vysloví porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy namietaným uznesením okresného súdu s tým, aby bolo toto uznesenie zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie.

Napokon sťažovateľ požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ako aj o odloženie vykonateľnosti namietaného uznesenia okresného súdu a uznesenia okresného súdu zo 16. marca 2010.

II.

Sťažovateľ svoju žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom odôvodnil tým, že je dlhodobo vo výkone trestu a nemá príjmy, pričom tieto tvrdenia aj preukázal predložením písomného potvrdenia o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch na účely ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

Podľa čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Podľa čl. 1 ods. 2 ústavy Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

Podľa čl. 12 ods. 1 druhej vety ústavy základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné. Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva

a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

Podľa čl. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) vysoké zmluvné strany priznávajú každému, kto podlieha ich jurisdikcii, práva a slobody uvedené v hlave I tohto dohovoru. Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Podľa § 20 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) k návrhu na začatie konania sa musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom, ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Súčasťou ústavného princípu demokratického právneho štátu zakotveného v čl. 1 ods. 1 ústavy je ústavná požiadavka zabezpečenia efektívnej a účinnej ochrany základných práv a slobôd. Takáto požiadavka je napokon aj súčasťou medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v oblasti ochrany ľudských práv, pričom jedným z jej aspektov je pozitívny záväzok štátu poskytnúť nositeľom základných práv a slobôd efektívne a účinné právne prostriedky nápravy ich prípadného porušenia, a to na nediskriminačnom základe.

Prijatím zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“) vytvorila Slovenská republika nový inštitucionálny a funkčný systém slúžiaci na sprístupnenie právnej pomoci osobám v hmotnej núdzi prostredníctvom Centra právnej pomoci (ďalej aj „centrum“).

Systém slúžiaci na sprístupnenie právnej pomoci osobám v hmotnej núdzi prostredníctvom centra v zmysle zákona č. 327/2005 Z. z. sa netýka všetkých možných prípadov konania pred ústavným súdom podľa čl. 127 ústavy. Požiadavka zaistenia efektívneho a reálneho prístupu k ústavnej ochrane v týchto prípadoch vyžaduje zachovanie možnosti ustanovenia právneho zástupcu ústavným súdom aj po 1. januári 2012. Ústavný súd preto po tomto termíne vecne preskúma žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu vo veciach, na ktoré sa nevzťahuje systém poskytovania právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z., ako aj v iných veciach, v ktorých preukáže existenciu okolností hodných osobitného zreteľa, ktoré mu znemožňujú systém poskytovania právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. efektívne využiť aj napriek tomu, že splňa podmienky ustanovené uvedeným zákonom na vznik práva na poskytnutie právnej pomoci.

V uvedených prípadoch ústavný súd žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu vyhovie v prípade súčasného (kumulatívneho) splnenia podmienok vyplývajúcich z jeho ustálenej doterajšej judikatúry v tejto oblasti, t. j. ak ustanovenie právneho zástupcu odôvodňujú pomery sťažovateľa (ak vzhľadom na svoje majetkové pomery sťažovateľ

nedisponuje dostatočnými zdrojmi na úhradu trov právneho zastúpenia) a ak v prípade jeho sťažnosti nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

V posudzovanej veci sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv v trestnom konaní. Na sťažovateľovu vec (pokiaľ ide o konanie pred ústavným súdom) sa v zmysle § 3 zákona č. 327/2005 Z. z. nevzťahuje systém poskytovania právnej pomoci prostredníctvom Centra právnej pomoci. Sťažovateľ však o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom výslovne požiadal. Vzhľadom na obsah sťažnosti nejde v jeho prípade o zrejme bezúspešné uplatňovanie práva na ochranu ústavnosti, pričom to pomery sťažovateľa ustanovenie právneho zástupcu taktiež odôvodňujú.

Z uvedených dôvodov ústavný súd žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní o jeho sťažnosti pred ústavným súdom vyhovel a ustanovil mu, za právneho zástupcu advokáta Mgr. J. V., N. (bod 1 výroku tohto uznesenia).

Advokát s ustanovením za právneho zástupcu sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom súhlasil.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom

prerokovaní odmietnuť uznesením bez pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažnosť v časti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy namietaným uznesením okresného súdu splňa všetky zákonné náležitosti, a preto bolo potrebné v tomto rozsahu prijať ju na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto uznesenia).

Odlišná situácia je vo vzťahu k zvyšnej časti sťažnosti.

Sťažovateľ taktiež namieta porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy namietaným uznesením okresného súdu, pričom v rovine domnienok uviedol, že *„vzhľadom na to, že... sa meritórne vecou nezaoberal zákonný sudca v zmysle § 48 ods. 1 ústavy... možno uvažovať aj o porušení základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy“*.

Podľa čl. 48 ods. 1 prvej vety ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Podľa § 397 ods. 2 Trestného poriadku o návrhu na povolenie obnovy konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozhodnutím súdu, rozhoduje iný samosudca alebo iný senát súdu, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni.

Z citovaného znenia Trestného poriadku vyplýva, že v prípade, ak je napadnuté rozhodnutie súdu, o návrhu na povolenie obnovy konania rozhoduje iný samosudca alebo iný senát než ten, ktorý vo veci rozhodol v prvom stupni.

V prvom stupni rozhodol v trestnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 5 T/223/2005 senát v zložení predseda senátu JUDr. J. M. a členovia senátu Š. Ď. a L. K.

Okresnému súdu bol 12. januára 2009 doručený návrh sťažovateľa na povolenie obnovy konania, ktorému bola pridelená spisová značka 9 Nt/1/2009. Podľa rozvrhu práce okresného súdu na rok 2009 do súdneho oddelenia 9 T, v ktorom je predsedom senátu JUDr. B. L. (sudca, ktorý rozhodol o sťažnosti sťažovateľa podanej proti uzneseniu okresného súdu zo 16. marca 2010), do rozsahu pôsobnosti tohto senátu patrí okrem iného aj rozhodovanie v trestných veciach registrov Nt (návrhov na povolenie obnovy konania).

Keďže o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu zo 16. marca 2010 rozhodol zákonný sudca v súlade s rozvrhom práce okresného súdu na rok 2009, ústavný súd nezistil možnosť vyslovenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 1 ústavy po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto ju v tejto časti pri jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť (bod 4 výroku tohto uznesenia).

Sťažovateľ sa tiež domáhal, aby ústavný súd rozhodol aj o dočasnom opatrení, ktorým by do doby právoplatného rozhodnutia ústavného súdu vo veci jeho sťažnosti pozastavil vykonateľnosť napadnutého uznesenia okresného súdu, ako aj uznesenia okresného súdu zo 16. marca 2010.

Vzhľadom na skutočnosť, že Justičná pokladnica Krajského súdu v Bratislave, ktorá vymáha súdne pohľadávky súdov Slovenskej republiky vzniknuté z rozhodovacej činnosti súdov neuhradené v lehote splatnosti podľa zistení ústavného súdu, ešte ani nenariadila výkon pohľadávky štátu voči sťažovateľovi vyplývajúcej z uznesenia okresného súdu zo 16. marca 2010, pričom vymáha ďalšie štyri pohľadávky štátu voči sťažovateľovi, ktorý navyše vo výkone trestu odňatia slobody nie je pracovne zaradený, sa požiadavka sťažovateľa na vydanie dočasného opatrenia javila ako zbytočná a bola by iba formálnym úkonom bez naplnenia účelu jeho vydania v zmysle požiadavky vyplývajúcej z § 52 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, že návrhu na vydanie dočasného opatrenia nevyhovel (bod 3 výroku tohto uznesenia).

V konaní o prijatej sťažnosti rozhodne ústavný súd aj o ďalších nárokoch sťažovateľa uplatnených v návrhu na rozhodnutie vo veci samej (petite) jeho sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. mája 2012